

Він суттєво розширює власне бачення запиту, уточнює ракурси і деталі, в результаті продукує шляхи практичної допомоги. Для психолога з усталеною практикою матеріалом для такого семантичного аналізу можуть бути первинні записи клієнтських запитів.

Підсумовуючи вище сказане, відзначимо, що формулювання проблеми мовою клієнта допомагає психологу-практику відпрацювати нові ефективні комунікативні техніки професійної взаємодії: викликати довіру до себе, краще розуміти партнера, формулювати влучні питання та доречно аргументацію.

ПСИХОЛОГІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ КОМУНІКАТИВНО-ДІАЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

Ганна Варіна

магістр психології, старший викладач кафедри психології

Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького

E-mail: anyavarina22@gmail.com

<http://0000-0002-0087-4264>

Виконання нових завдань, поставлених перед системою освіти України, кардинальні зміни в суспільно-політичному та економічному житті суспільства вимагають готовності майбутніх фахівців до компетентної праці. За останні роки реформації нашої держави істотно підвищилися вимоги до рівня професіоналізму психологів, і це вимагає розширення та оновлення освітянського діапазону в плані професійної підготовки фахівців у галузі практичної психології.

Проблемі дослідження комунікативної компетентності присвячено праці таких вітчизняних науковців, як

Ю. М. Ємельянов, В. Л. Захаров, М. М. Заброцький, С. Д. Максименко, Л. А. Петровська, С. В. Петрушин, Є. П. Герасименко, Г. В. Данченко, О. А. Жирун, Є. В. Прозорова, В. П. Черевко, С. В. Курашева, С. Д. Гамідова, Д. М. Годлевська. І. І. Баранович, а також праці західних дослідників К. Ларсона, Ф. Бекланда, М. Редмонда, А. Барбора, Дж. Вімана, Б. Шпіцберга. Водночас проведене дослідження наукових робіт виявило, що структура комунікативно-діалогічної компетентності фахівця психологічного профілю не знайшла ще свого повного відображення в дослідженнях науковців. З огляду на викладене нашим завданням є розробка такої структури.

Провідними психологічними факторами комунікативних здібностей виступають чутливість, чуйність, уміння оцінити емоційні стани іншої людини, комунікабельність. Цікавою є спроба інтегрувати комунікативні здібності з індивідуальними особистісними властивостями у понятті комунікативна здатність. У дисертаційному дослідженні Т. І. Федотюк (Федотюк, 1997), присвяченому вивченню комунікативної здатності майбутнього психолога, остання інтерпретується як інтегративна властивість особистості, яка складається з когнітивного (професійна компетентність, рефлексивність, децентрованість мислення), емоційного (висока чуйність і тактовність, позитивне емоційне ставлення до почуттів іншого, максимальна щирість і відвертість у проявах власних почуттів), поведінкового (здатність до саморегулювання, коригування власних дій, впевненість, відповідальність) компонентів. Структура компетентності у спілкуванні спеціально аналізується у роботах С. В. Петрушина (Петрушин, 1994). На його думку, до складу компетентності слід віднести когнітивні (орієнтованість, психологічні знання і перцептивні здібності), виконавські (уміння і навички) і емоційні (соціальні установки, досвід, система ставлень особистості) компоненти.

Н. Б. Завініченко у структурі комунікативної компетентності майбутнього практичного психолога виділяє:

- гностичний компонент (система знань про сутність, структуру, функції та особливості спілкування взагалі

та професійного зокрема; знання про стилі спілкування; фонове знання, тобто загальнокультурна компетентність; творче мислення);

- конативний компонент (загальні та специфічні комунікативні вміння, які дають можливість успішно налаштовувати контакт з іншою людиною, адекватно пізнавати її внутрішні стани; культура мовлення; експресивні уміння; перцептивно-рефлексивні уміння, які забезпечують можливість пізнання внутрішнього світу партнера спілкування та розуміння самого себе; домінуюче застосування організувальних впливів у взаємодії з людьми;

- емоційний компонент (гуманістична установка на спілкування; розвинуті емпатія та рефлексія; високий рівень ідентифікації з виконуваними професійними та соціальними ролями; позитивна Я-концепція; адекватні вимогам професійної діяльності психоемоційні стани) (Завіченко, 2003).

Комунікативно-діалогічна компетентність майбутнього психолога має охоплювати компетентність у реалізації перцептивної, комунікативної та інтерактивної функцій спілкування; у спілкуванні за суб'єкт-суб'єктною схемою, у вирішенні як продуктивних, так і репродуктивних завдань. На основі теоретичного аналізу виокремимо детерміновані компоненти у структурі комунікативно-діалогічної компетентності майбутнього психолога (рис. 1).

Таким чином, проведений нами теоретичний аналіз дозволяє інтерпретувати комунікативно-діалогічну компетентність майбутнього психолога як засновану на знаннях та чуттєвому досвіді здатність орієнтуватися у ситуаціях професійного спілкування, розуміти мотиви, інтенції, стратегії поведінки, фрустрації, як свої власні, так і партнерів по спілкуванню, рівень освоєння технології та психотехніки спілкування.